

SPREKEND

Ik hou van de man die alleen in een hoekje zit

Acteur René van 't Hof (58) stond aan de wieg van de legendarische theatergroep Carver en verwierf bekendheid met zwijgende, tragikomische figuren in onder meer *Jiskefet*. Nu speelt hij *Dag Vlieg*, zijn eerste solovoorstelling.

Tekst **Oscar Kocken** Foto **Andreas Terlaak**

Vlieg

„Ik wilde een voorstelling maken over een oude man die in gevecht raakt met een vlieg en hen allebei in mijn eentje spelen. Hoe zou ik dat in hemelsnaam eens aanpakken, dacht ik. Géén idee, ik was zelf ook benieuwd. Om erachter te komen moest ik het repetitielokaal in. Achter mijn bureau ben ik vrij braaf, de dingen die ik improviseer zijn vaak vreemder, verrassender dan ik van te voren kan verzinnen. Zo improviseerde ik bij het gezelschap Beumer & Drost al eens een vlieg. Ik droeg een maillot en een wollen kriebeltrui en terwijl de anderen rustig hun koffie dronken, was ik zo'n vlieg die heel irritant op de rand van hun kopje ging zitten. Dat was een prima vlieg, dus die kon het nu ook best worden.”

Slapstick

„Ik ben opgegroeid in Brabant en thuis keken wij veel naar de Vlaamse televisie, de BRT. Op zaterdagmiddag zonden zij oude slapstickfilms uit. Heerlijk vond ik dat. Buster Keaton, de Dikke en de Dunne, maar vooral Charlie Chaplin. Hij is voor mij een constante inspiratiebron. Van hem heb ik mijn voorliefde voor het gedetailleerde. Hoe ik in de film *Ober* als oud vrouwtje in een winkel een boog inpak, hoe ik in *Café Lehmitz* [het grootste succes van theatergroep Carver, red.] een gevulde koek eet, het komt allemaal bij hem vandaan. Alles wat ik ooit zag heeft invloed op wat ik nu maak. Overal is de bron zichtbaar: of dat nu de stomme film is, of later het werk van Jacques Tati en Rowan Atkinson. Nu ik erover nadenk: sommige scènes van *Mr. Bean* zou ik best eens zelf willen overdoen. Maar in mijn geval zou dat dan zijn zonder het clowneske, meer vanuit de tragiek. Dat vind ik zo goed aan Chaplin: hij werkt altijd vanuit het drama. Als je goed kijkt, dan zitten zijn films eigenlijk vol met serieuze thema's: liefde die hij niet kan krijgen, vreselijke armoede, al dat soort dingen. Eerst komt de tragiek, daarna pas de humor.”

Rolschaatsact

„Eén van Chaplins beste scènes vind ik die rolschaatsact waarbij hij op de derde verdieping van een warenhuis rakelings langs de rand van het trapgat zeilt. Het zou geweldig zijn om dat ook te doen, alleen kan ik dat helemaal niet. Ik zou het niet eens

durven. Maar in mijn nieuwe voorstelling heb ik wel een stukje waarin ik mijn broek niet aankrijg. Telkens glij ik weg, ik probeer mijn ene been erbij te trekken, waarna het andere been weer wegglijdt, enzovoort. Toen ik dat maakte moest ik aan dat nummer van Chaplin denken.”

Solo

„In mijn twee jaar op de theaterschool maakte ik wel eens een solo, maar daarna heel lang niet, hooguit creëerde ik in ensemblestukken wat solo-eilandjes voor mezelf. Mijn medespelers begonnen tijdens het improviseren eindeloos te lullen, maar ik kan dat niet. Een paar zinnnetjes lukt me wel, maar ik kan niet een heel stuk bij elkaar ouwehoeren. Maar ja, ik moest toch óók wat, dus zocht ik het toen maar in beweging. Zo maakte ik eigen, autonome dingen binnen andere stukken. Nu voelde ik dat het tijd werd om echt eens helemaal alleen op dat podium te staan. Ik zei tegen mezelf: voordat ik in mijn kist lig, moet ik wel nog één keer iets volledig vanuit mezelf maken. Want als ik het nu niet doe, dan doe ik het nooit meer. Natuurlijk hoop ik nog even mee te gaan, maar ik merk aan mijn lichaam dat ik ouder word. Dit voelt als de laatste keer dat ik hier de energie voor heb.”

Tragiek

„Bij televisie en film word ik vaak gevraagd voor komische rollen, maar zelf hou ik eigenlijk meer van de tragiek. Mijn oog valt eerder op dingen die mislukken, ik hou van de man die zenuwachtig in een hoekje zit en een glas melk omstoot. Een oude kerel die z'n bed niet meer uitkomt, maar wel koffie wil. Zo iemand wil ik spelen. Meteen denk ik dan: dat bed, die koffie, hoe lang zou ik dat nu eens kunnen rekken? Tragiek en aftakeling, daar komt het in mijn werk toch steeds weer op neer. Toch wordt mijn fascinatie daarvoor de laatste tijd nog sterker. Mijn angst neemt toe dat mijn lichaam ooit niet meer wil. Ik heb nu al gauw kramp. Veel beter dan vroeger moet ik me nu voor de voorstelling opwarmen. Een half uur lang moet ik mijn lijf los dansen, anders gaat het gewoon niet meer.”

Sterfelijkheid

„Al heel jong was ik veel bezig met de dood. 's Nachts in bed werd ik vaak ontzettend bang vanwege vreselijk nare fantasieën. Dat begon bij de oneindigheid van het heelal en binnen de kortste keren was ik bij de dood. Huilend rende ik dan naar mijn ouders. Ik dacht heel lang dat ieder kind dat had, maar dat schijnt toch niet zo te zijn, begreep ik later. De fascinatie voor het verval heb ik mijn hele leven gehouden, maar de laatste tijd is het nog verder toegenomen. Sinds kort heb ik drie jonge kinderen, ik denk dat dat er ook mee te maken heeft. Ze zijn nu drie, twee en één, ikzelf ben achtenvijftig. In de speeltuin denkt iedereen dat ik hun opa ben. Zelf zit ik daar niet mee, maar ik raak wel meer en meer geconfronteerd met mijn eigen sterfelijkheid. Ik vraag me vaak af hoe lang ik nog heb. Zal ik nog meemaken dat zij dertig worden?”

Overgave

„Sporten, seks en theater, alleen daarbij lukt het: niet hoeven nadenken, even helemaal weg raken van deze wereld, me geen zorgen maken om wat er allemaal buiten gebeurt. Ultiem in het moment staan, zonder afleiding. En bij theater gaat het dan ook nog om het hebben van controle. Alleen in het theater kun je de situatie precies zo maken als jij het zelf wilt, dat is in het dagelijks leven niet echt aan de hand. Is theater dan een vlucht? Helpt het me grip te krijgen op het echte leven? Ik weet het niet, ik denk niet zo over die dingen na. In plaats van al dat piekeren zit ik gewoon het liefst ergens middenin. Daar stort ik me dan vol overgave op, ik onderzoek alle kanten en probeer alles uit tot ik precies heb kunnen zeggen wat ik wil zeggen. Merken dat een gevoel overkomt, dat je begrepen wordt, dat is zo ontzettend fijn. Ja, begrepen worden, daar draait het misschien wel om. Ik herinner me nog goed hoe we met Carver ineens een breder publiek kregen. Veel mensen uit het vak kwamen kijken, ook mensen die wij zelf goed vonden. Als je dat meemaakt, dat geeft zo'n ontzettend belangrijk gevoel van bevestiging. Het gevoel dat je gezien bent, dat je er mag zijn, dat het klopt waarmee je bezig bent, dat geeft een enorme rust. Het is als de laatste zin van Gerard Reve in *De Avonden*: 'Het is niet onopgemerkt gebleven'.”

Twijfel

„Hoe lang ik ook al op het podium sta, er blijft sprake van een basale angst: is het wel goed genoeg? Ik kan wel het gevoelletje hebben dat het klopt wat ik doe, maar ik blijf er anderen voor nodig hebben om dat te bevestigen. Die onzekerheid wappert op en neer, soms is het meer, soms wat minder, maar zeker die laatste periode voor de première zijn echt hopeloos. Ik ben dan moe, de dagen voelen lang, de kick van het eerste moment is er vanaf. 's Nachts in bed kan ik dan denken: misschien zit ik helemaal fout. Dat komt ook omdat ik steeds nieuwe dingen probeer. Wat dat betreft is het misschien juist goed te merken dat ik onzeker ben, dat betekent tenminste dat ik iets doe wat voor mezelf écht nieuw is. Daar houd ik me dan maar aan vast. Bovendien weet ik dat ik niet de enige ben, de meeste mensen in dit vak zijn twijfelaars. Dat kun je als een probleem beschouwen, maar dat moet je zien los te laten. Veel beter kun je je twijfel aanvaarden als een compagnon.”

Speellijst *Dag Vlieg* op www.viarudolphi.nl.

